

School

voor

Geloofsverdieping

VAN HARTE WELKOM

CHRISTELIJKE
CULTUUR

vandaag

School

voor

Geloofsverdieping

Avond 4: Uittocht en verbond

School voor Geloofsverdieping 2023-2024

1. Samen starten
2. *De vraag naar God*

GOD VAN HET VERBOND

3. De Bijbel als Woord van God
4. *Uittocht en Verbond*
5. De roep van de profeten
6. Schepping
7. Onmacht en lijden

JEZUS MESSIAS

8. Het getuigenis van het Nieuwe Testament
9. Wat heeft Hij gezegd?

10. Wat heeft Hij gedaan?
11. Hij is verrezen
12. Hij heeft ons verlost
13. Hij is Gods veelgeliefde Zoon

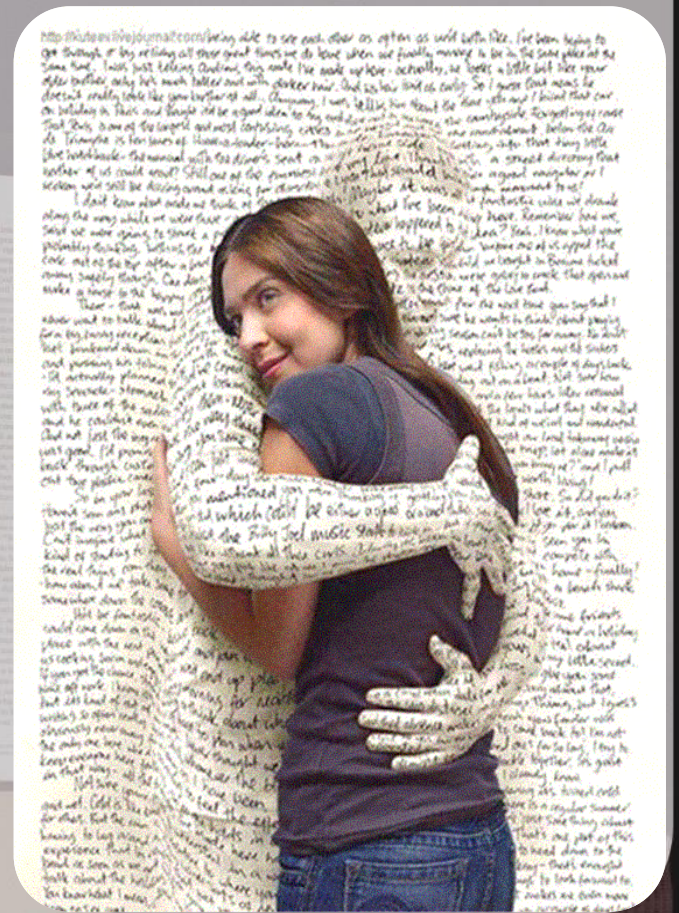
GEEST DIE LEVEN GEEFT

14. De Geest die in ons woont
15. Bidden in de kracht van de Geest
16. Leven in de kracht van de Geest
17. Leven van het komend Rijk
18. *De vraag van God: Kerk*
19. Evaluatie en slot

De Bijbel: vertelt over de geschiedenis van de relatie (het verbonden zijn) tussen God en zijn volk

*Lees dit dan als een lang verwachte brief,
en wees gerust, en vrees niet de gedachte
dat U door deze woorden werd gekust:
Ik heb je zo lief*

(Leo Vroman)

Joodse orde

Aanbod

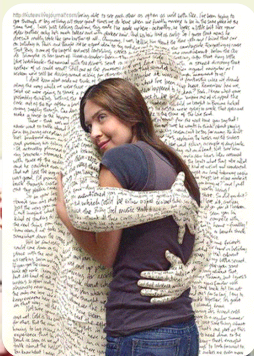
1 Wet

Antwoord

2 Profeten

Terugblik

3 Geschriften

Griekse orde

(eerste christenen en katholieken)

1 Wet

Verledenen

2 Historische boeken

Voorlopers v/d profeten → Voorlopers v/d profeten

Grote en kleine profeten

3 Poëtische boeken

Heden

4 Profeten

Toekomst

(Grote en kleine profeten)

School voor Geloofsverdieping 2023-2024

1. Samen starten
2. *De vraag naar God*

GOD VAN HET VERBOND

3. De Bijbel als Woord van God
4. *Uittocht en Verbond*
5. De roep van de profeten
6. Schepping
7. Onmacht en lijden

JEZUS MESSIAS

8. Het getuigenis van het Nieuwe Testament
9. Wat heeft Hij gezegd?

10. Wat heeft Hij gedaan?
11. Hij is verrezen
12. Hij heeft ons verlost
13. Hij is Gods veelgeliefde Zoon

GEEST DIE LEVEN GEEFT

14. De Geest die in ons woont
15. Bidden in de kracht van de Geest
16. Leven in de kracht van de Geest
17. Leven van het komend Rijk
18. *De vraag van God: Kerk*
19. Evaluatie en slot

De Bijbel: vertelt over de geschiedenis van de relatie (het verbonden zijn) tussen God en zijn volk

Aanbod van God

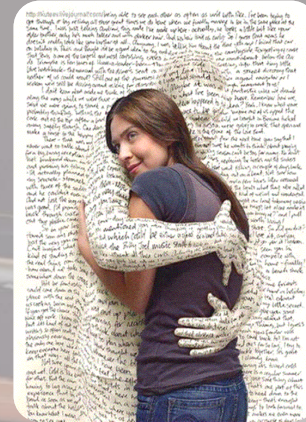
Thora

Antwoord van Israël

Profeten

Terugblik

Overige geschriften

Thora - het 'kleine credo'

"Wanneer uw zoon u later vraagt: 'Wat betekenen toch al die verordeningen, bepalingen en voorschriften, die de Heer onze God u gegeven heeft' dan moet gij hem antwoorden:

'Wij waren slaven van Farao in Egypte, maar de Heer heeft ons met sterke hand uit Egypte geleid.

Voor onze eigen ogen heeft Hij Egypte, Farao en heel zijn hof met grote, schrikwekkende tekenen en wonderen getroffen.

Maar ons heeft Hij vandaar weggeleid om ons te brengen *naar het land* dat Hij onze vaders onder ede *beloofd* had. Daarom heeft de Heer onze God ons geboden *al deze voorschriften* te volbrengen en Hem te vrezen. Dan zullen wij *altijd gelukkig* zijn en zal Hij ons leven schenken, zoals thans het geval is'" (Dt 6,20-24).

De Heer zei tegen Abraham:

‘Trek weg uit uw land, uw stam en uw
ouderlijk huis, naar het land dat Ik u zal
aanwijzen.

Ik zal een groot volk van u maken.

Ik zal u zegenen en uw naam groot
maken, zodat u een zegen zult zijn.’

(Gn 12, 1-2)

Abraham's Journey

From Ur to Haran to Egypt

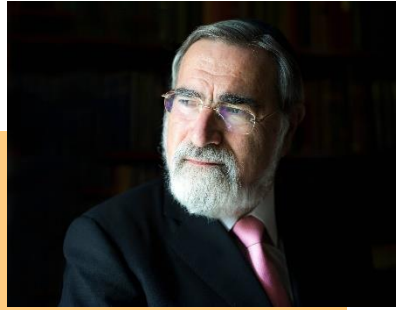

- Egypte: bijzondere staatsstructuur
- Gesloten, piramidaal systeem
- Farao = zonnegod
- Israëlieten tewerkgesteld zoals gastarbeiders
- eerst welkom, daarna niet meer

Uittocht uit Egypte (1230 v. Chr)

- Hét stichtingsfeit van het Bijbelse geloof
- Hét centrale thema van de oudtestamentische geloofsbelijdenis en **leessleutel (voor het heden)**
- MAAR
 - Geen historische reportage
 - Gelovige getuigenis telkens opnieuw bijgewerkt door nieuwe ervaringen en gebeurtenissen

VERBOND EN DIALOOG JOODSE LEZING VAN DE TORA

GENESIS
boek van het begin

JONATHAN SACKS

בְּרֵאשִׁית

SKANDALON

VERBOND EN DIALOOG JOODSE LEZING VAN DE TORA

EXODUS
boek van de bevrijding

JONATHAN SACKS

שְׁמֹעַתָּה

SKANDALON

Centrale tekst is Deut 26, 5b–9
Het credo van Israël
Mijn vader was een zwervende Arameeër

Ook in Egypte is er zorg voor armen en noodlijdenden maar ...

- Met een duidelijke grens en met een duidelijke bedoeling = status quo handhaven
- De scherpe kantjes van het systeem worden afgerond maar het systeem zelf wordt niet in vraag gesteld!

God maakt een nieuw begin – heeft een andere wereld voor ogen en roept weg uit onvrijheid en valse zekerheid !

- STATUS QUO
- GOD MAAKT EEN NIEUW BEGIN!
- Het systeem blijft intact.
- Weg uit een verdrukkend systeem!

God maakt een nieuw begin

- Menselijke pogingen falen:
 - Passief verzet: vroedvrouwen Sifra en Pua
 - Geweld: Mozes
 - Onderhandelen: Mozes en Aäron
- God handelt anders! Hij leidt weg uit...

VERBOND EN DIALOOG JOODSE LEZING VAN DE TORA

NUMERI
boek van de woestijnjaren

JONATHAN SACKS

כְּמִשְׁנֵי

SKANDALON

Uittocht én verbond

Uittocht (exodus) en *verbond (Thora)* horen samen

God leidt weg UIT om binnen te leiden *IN*

- *Uit-tocht = wegleiden UIT een systeem van onvrijheid, verdrukking en onrecht (Ex 1-15, 15-18)*
- *Verbond = inleiden IN een nieuwe samenleving, een sociale orde naar Gods hart ('plan') (Ex 19-40)*

“De Heer sprak: Ik heb de ellende van mijn volk in Egypte gezien, de jammerklachten over hun onderdrukkers gehoord; Ik ken hun lijden.

Ik ben afgedaald om hen te bevrijden uit de macht van Egypte,
om hen weg te leiden uit dit land, naar een land dat goed en ruim is, een land dat overvloedt van melk en honing”

(Ex 3,7-8a)

De verbondssluiting op de Sinaiï (Ex 20, Dt 5) tussen God en zijn volk wordt uitgedrukt in een 'format' = als een verdrag tussen een koning en zijn vazallen

VERLEDEN:

- voorstelling van de koning
- historische terugblik

HEDEN:

- principiële eis; verhouding tussen de twee partijen
- gedetailleerde voorschriften

TOEKOMST:

- getuigen van het verbond
zegen of vloek

Het unieke van Israëls
Godsrelatie wordt
uitgedrukt

naar analogie met
(in de format van)
een vazallenverdrag:

Zie de gave van de
10 woorden ('geboden')
op de berg Sinaiï
(Ex 20 en Dt 5)

Vazallencontract

- **Verleden:**

- Voorstelling van de koning (machtig heerser)
- Historische terugblik

De 10 woorden

- **Verleden:**

- Ik ben de Heer uw God (betrokken partner)
- Ik heb u weggeleid uit het land van Egypte, het slavenhuis

Vazallencontract

- **Heden:**
 - Principiële eis/verhouding tussen de twee partijen:
= hart van het verbond

De 10 woorden

- **Heden:**
 - “Gij zult geen andere goden hebben, ten koste van Mij.”

Een exclusieve relatie = basis voor de levenswijze

‘Hoor Israël! De Heer is onze God, de Heer is **de enige**.

U zult de Heer **uw God liefhebben** met heel uw hart, met heel uw ziel en met al uw krachten.”

(Dt 6,4-5)

Vazallencontract

- Gedetailleerde voorschriften: concrete levenswijze

De 10 woorden

- *“Gij zult geen godenbeelden maken.”*
- *“Gij zult de naam van de Heer niet lichtvaardig gebruiken.”*
- *“Denk aan de sabbat.”*
- *“Eer uw vader en uw moeder.”*
- *“Gij zult niet doden.”*
- *“Gij zult geen echtbreuk plegen.”*

Vazallencontract

De 10 woorden

- Gedetailleerde voorschriften: concrete levenswijze
 - “Gij zult niet stelen.”
 - “Gij zult niet leugenachtig getuigen.”
 - “Gij zult uw zinnen niet zetten op het huis van uw naaste...”

‘De geboden die Ik u vandaag voorschrijf, moet u in uw hart prenten. Spreek er met uw kinderen telkens opnieuw over, wanneer u thuis bent en onderweg, als u slapen gaat en opstaat.

Bind ze **als een teken op uw hand en als een band op uw voorhoofd**. Grif ze in de deurposten van uw huis en op de poorten van uw stad.”

(Dt 6,6-9)

Vazallencontract

De 10 woorden

- **Toekomst:**

- zegen of vloek

- **Toekomst:**

- als je trouw bent: geluk en zegen zal je deel zijn
 - als je ontrouw bent: ellende en vloek zal je deel zijn

Uittocht én verbond

Uittocht (exodus) en *verbond (Thora)* horen samen

God leidt weg UIT om binnen te leiden IN

- *Uit-tocht = wegleiden UIT een systeem van onvrijheid, verdrukking en onrecht (Ex 1-15, 15-18)*
- **Verbond = inleiden IN een nieuwe samenleving, een sociale orde naar Gods hart ('plan') (Ex 19-40)**

“De Heer sprak: Ik heb de ellende van mijn volk in Egypte gezien, de jammerklachten over hun onderdrukkers gehoord; Ik ken hun lijden.

Ik ben afgedaald om hen te bevrijden uit de macht van Egypte, om hen weg te leiden uit dit land, naar een land dat goed en ruim is, een land dat overvloedig van melk en honing”

(Ex 3,7-8a)

Gods nieuwe wereld krijgt gestalte in de Thora

< Jara: tonen, onderrichten

Thora = aanwijzing, onderricht, instructie...

Wegwijzer ten leven

of bijsluiter bij het leven in het Verbond

Gods nieuwe wereld krijgt gestalte in de Thora

THORA = ANTWOORD OP DE VRAAG HOE TE LEVEN IN TROUW AAN HET VERBOND

Waarom dan WET ??

- Opbouw en taalgebruik uit vazallen-contracten:
juridische bijklank
- Thora → nomos → wet: Griekse vertaling zet ons op
het verkeerde been: (gestemde) afspraken die
grenzen stellen (aan onze zelfbepaling)

Gods nieuwe wereld krijgt gestalte in de Thora

Voor Israël is **Thora een vreugde** en geen last omdat het een antwoord is op de ervaring bemind te zijn!

Voor Israël is **Thora een geschenk uit de hemel**, een weg en waarborg voor leven en sjaloom.

SJALOOM – heil, heelheid, te-vrede-nheid, herstel

harmonie naar binnen	→ vrede met jezelf
harmonie naar boven	→ vrede met God
harmonie naar buiten	→ vrede met de wereld

Gods nieuwe wereld krijgt gestalte in de Thora

Psalm 119:

Gelukkig degene die onberispelijk leeft,
en de weg van de Heer volgt.

Gelukkig degene die zijn gebod onderhoudt,
en Hem wil zoeken met heel zijn hart.

Gelukkig degenen die geen onrecht bedrijven,
maar verder gaan op zijn weg.

**Uw woord is een lamp voor mijn voeten,
uw woord is een licht op mijn weg**

(Ps 119,105 = begin 14^e strofe, letter nun)

Simchat Thora

צולם לאחר צאת החג

Naar God luisteren... ?

Ge-hoor-zaamheid

Veel meer dan alleen maar gedwee luisteren
= gehoor geven aan 'Gods wil'

Obedientia (lat.) ~ oboedire: luisteren naar wat de
ander ten diepste toe beroert en daarop antwoord
geven door woord en manier van leven.

Is niet de voorwaarde voor de liefde,
maar het gevolg van de ontvangen liefde...
een RELATIEWOORD

LEVITICUS
boek van het heilige

JONATHAN SACKS

וְוַתְּהִי

SKANDALON

DEUTERONOMIUM
boek van de samenleving

JONATHAN SACKS

וְוַתְּהִי

SKANDALON

Gods nieuwe wereld krijgt gestalte in de sociale orde

Gods droom van **bevrijding en sjaloorn**
heeft te maken met het hele leven, met samen-leving

niet louter individueel **maar sociaal**
niet louter spiritueel of geestelijk **maar materieel**

MARGOT VANDERSTRAETEN

'Een mustread.' ***** *De Standaard*

Mazzel

Mijn leven als werkstudente bij
een orthodox-joodse familie

atlas contact tov

WINNAAR
E. du Perron-
prijs

Zes jaar lang begeleidt Margot Vanderstraeten de kinderen van de Schneiders bij hun huiswerk. Via dochter Elzira en zoon Jakov krijgt ze geleidelijk aan toegang tot de gesloten orthodox-joodse wereld van dit Antwerpse gezin. Hier heersen religieuze wetten en eeuwenoude tradities die de Vlaamse studente maar moeilijk kan rijmen met de tijd: de jaren negentig. Maar ook de joodse familie wordt beproefd door de open, maar kritische werkstudente. Dat zij ongehuwd samenwoont met haar Iraanse vriend Nima wekt achterdocht. Gaandeweg winnen – aan beide zijden – respect, nieuwsgierigheid en humor het van verontwaardiging en verwerping. Als de kinderen afgestudeerd zijn zal Vanderstraeten ze jaren later in Israël en New York opzoeken. *Mazzel tov* biedt een indringend, uniek inblikje in de onbekende wereld van de ander, die toch zo nabij is.

Margot Vanderstraeten is schrijfster en journaliste. Ze publiceerde vier romans: *Alle mensen bijten* (debuutprijs), *De vertraging*, *Mise en place* (nominatie Halewijnprijs) en *Her vlindereffect*, en twee interviewboeken: *Schrijvers gaan niet dood* (met foto's van Stephan Vanfleteren) en *Het geweten van onze strafpleiters*.

Mijn orthodox-Joodse
ontmoetingen na
Mazzel tov

Minjan

MARGOT
VANDERSTRAETEN

atlas contact

In Bijbelse Israël is de aanzet zichtbaar voor een heel nieuwe samenleving.

1. Bezit is geen hoogste goed

Codex van Hammurabi:
privé-bezit is heilig!

In Bijbelse Israël is de aanzet zichtbaar voor een heel nieuwe samenleving.

1. Bezit is geen hoogste goed

“Wanneer u door een wijngaard van uw naaste komt, mag u druiven eten zoveel u wilt, maar er geen meenemen.

Wanneer u door een korenveld van uw naaste komt, mag u wel aren plukken met de hand, maar niet de sikkel slaan in het gewas van uw naaste”

(Dt 23,25-26)

In Bijbelse Israël is de aanzet zichtbaar voor een heel nieuwe samenleving

Bezit is geen hoogste goed

"Als u de oogst van het land haalt, mag u uw akker niet tot de rand afmaaien en wat is blijven liggen, niet bijeen rapen.

U mag in uw wijngaard geen nalezing houden en de afgevallen druiven niet bijeen rapen.

Dat alles is bestemd voor de arme en de vreemdeling.

Ik ben de Heer uw God." (Lv 19,9-10)

In Bijbelse Israël is de aanzet zichtbaar voor een heel nieuwe samenleving

Bezit is geen hoogste goed

Geen verhuur, want er is maar één eigenaar:
“Het land behoort aan Mij.” (Lev 25, 23)

Herstel van de oorspronkelijke verhoudingen:
loskoper, verlosser: go-el

Om de 7 jaar: een sabbatjaar:

- Schulden kwijtschelden
- Slaven vrijlaten

In Bijbelse Israël is de aanzet zichtbaar voor een heel nieuwe samenleving.

Bezit is geen hoogste goed

Herstel van de oorspronkelijke verhoudingen

Om de 50 jaar (7x7 +1): een jobeljaar

Slaven vrijlaten

Iedereen wordt hersteld in zijn oorspronkelijk bezit

Herstel van de families

Grond braak laten liggen

In Bijbelse Israël is de aanzet zichtbaar voor een heel nieuwe samenleving

2. Poging om de sociale klassen op te heffen

bestrafing van een misdaad mag niet bepaald worden door de sociale klasse

nog verder dan 'oog om oog, tand om tand'

nadruk op verzoening van tegenpartijen:
in Gods nieuwe wereld geen haat of agressie
laten woekeren

In Bijbelse Israël is de aanzet zichtbaar voor een heel nieuwe samenleving

3. Bijbels recht is Gods recht: organisatie van de samenleving volgens het plan van God

God is de gerechtige bij uitstek

→ Bijbelse gerechtigheid is barmhartigheid

Geen neutrale rechtspraak,
maar een opkomen voor de armen

Geen vrouwe Justitia

Living Sculptures

Living Sculptures

Trouw aan het verbond met God

Leessleutel en toetssteen voor het heden

*wegtrekken UIT een systeem van onvrijheid,
verdrukking en onrecht*

binnengaan IN een nieuwe samenleving, een sociale
orde naar Zijn hart ('plan')

God blijft roepen en uitnodigen, ook vandaag...

School voor Geloofsverdieping 2023-2024

1. Samen starten
2. *De vraag naar God*

GOD VAN HET VERBOND

3. De Bijbel als Woord van God
4. *Uittocht en Verbond*
5. De roep van de profeten
6. Schepping
7. Onmacht en lijden

JEZUS MESSIAS

8. Het getuigenis van het Nieuwe Testament
9. Wat heeft Hij gezegd?

10. Wat heeft Hij gedaan?
11. Hij is verrezen
12. Hij heeft ons verlost
13. Hij is Gods veelgeliefde Zoon

GEEST DIE LEVEN GEEFT

14. De Geest die in ons woont
15. Bidden in de kracht van de Geest
16. Leven in de kracht van de Geest
17. Leven van het komend Rijk
18. *De vraag van God: Kerk*
19. Evaluatie en slot